

the ability to self-study, think critically, the ability to self-knowledge and self-realization of personality in various types of creative activity, develop the skills required for life and professional choice. It is emphasized that with the help of technology of development of critical thinking the teacher develops a critical way of thinking at schoolchildren, helps them to objectively perceive the surrounding reality. Pupils learn to ask and solve difficult questions, have their own thoughts, be able to formulate, argue, discuss with other people, deepen, perhaps, change, improve themselves, think about each step. Such skills will help them in life as a person who has formed critical thinking skills will be ready for self-education, for the perception of new information.

The article presents the history of the emergence and introduction of technology for the development of students' critical thinking, lists its features, presents the structure of a lesson in the development of critical thinking, provides examples of its application.

Key words: technological approach; technology of development of students' critical thinking; lesson of Ukrainian literature; Ukrainian and English.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Novosyolova V., Goroshkina O. Methodical recommendations for teaching Ukrainian in 5-11 classes of general secondary education institutions (2018 - 2019 academic year). Ukrainian language and literature at school. 2018. № 4. P. 2-7. (in Ukrainian)
- [2] Clarin M. Innovative teaching methods in foreign pedagogical searches. Moscow: Arena, 1994. 222 p. (in Russian)
- [3] Pentyluk M. Modern lesson of the Ukrainian language. Kharkov: Vid. group "Osnova", 2007. 176 p. (in Ukrainian)
- [4] Novikov A. Development of didactic base: methods and means. School technologies. 2007. № 5. P. 2 - 27. (in Russian)
- [5] Makashova Yu. Technology of the development of students' critical thinking in the lessons of literature. Divoslovo. 2010. № 5. P. 5 - 6. (in Ukrainian)
- [6] Homiak I. Development of critical thinking of philological students. Ukrainian language and literature at school. 2019. № 1. P. 2 - 7. (in Ukrainian)
- [7] School3.ck.ua/vistavra_pedagogichnih_tehnologiy.
- [8] Skomorovska N. The use of critical thinking technology in the lessons of Ukrainian literature. Ukrainian language and literature at school. 2012. № 4. P. 28 - 31. (in Ukrainian)
- [9] Pometun O. How to develop students' critical thinking. Divoslovo. 2018. № 5. P. 2 - 5. (in Ukrainian)
- [10] Zabolotniy O. V., Zabolotniy V. V. Ukrainian: a textbook for 5th classes for general secondary education institutions. K.: Genesis, 2018. 45 p. (in Ukrainian)
- [11] Angelovska K. V. Educational - methodical complex in the discipline "Foreign language for professional purposes" for students of the Faculty of Graphic Arts. SUNPU named after K. D. Ushinsky. Odessa, 2020. 80 p. (in Ukrainian)

УДК (377/378)(027).430

DOI: 10.31652/2412-1142-2020-57-203-211

Самохвал Олеся Олександрівна

доктор педагогічних наук, доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

ORCID ID 0000-0001-7958-945X

samohvallesya@ukr.net

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

Анотація. У науковому дослідженні проаналізовано реформаторські тенденції у системі професійної освіти Німеччини. З'ясовано, що реформування професійної освіти здійснюється за трьома основними напрямками, зокрема соціальним (заохочення населення до отримання освітніх

ступенів задля забезпечення високого рівня освіченості в Німеччині; залучення населення до неперервного навчання як запорука успішного працевлаштування та саморозвитку майбутніх фахівців), економічним (сприяння Німеччини у працевлаштуванні молоді всередині країни та закордоном у співпраці з країнами-членами ЄС; залучення промислових та торговельних підприємств до процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з метою покращення якості робочої сили; надання фаховим вишам як структурним елементам освітньої системи Німеччини університетського статусу задля адаптації закладів вищої освіти до потреб ринку праці та підвищення наукового потенціалу держави), фінансовим (фінансове стимулювання освітніх проєктів Федерацією та федеральними землями задля забезпечення держави високоякісною робочою силою; державна фінансова підтримка закладів вищої освіти в розробці та впровадженні проєктів наукового та соціально-економічного розвитку, що забезпечує Німеччині привабливий науково-дослідний клімат та формує позитивний імідж на міжнародному ринку освітніх послуг). Визначено, що сучасні реформаторські тенденції професійної освіти Німеччини спрямовані, насамперед, на забезпечення якісної професійної освіти та підготовки майбутніх фахівців, відповідно до потреб національного та світового ринку праці; заохочення суспільства до неперервної освіти; гарантування державної підтримки молоді в процесі фахової підготовки та працевлаштування; децентралізацію закладів університетської освіти задля забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх фахівців; державну підтримку закладів вищої освіти у розробці та втіленні значущих наукових проєктів задля поліпшення науково-дослідного клімату Німеччини.

Ключові слова: професійна освіта; тенденції розвитку; реформування; університетська освіта; освітня галузь Німеччини.

1. ВСТУП

Загальні тенденції соціально-економічного розвитку будь-якої держави визначають рівень функціонування та реформування системи освіти. Відомі своїми освітніми здобутками високорозвинені країни світу займають провідне місце за рівнем життя населення: соціального, економічного, культурного, політичного та, звичайно, освітнього розвитку.

Сьогодні зміцнюється співпраця в освітній галузі України з європейськими країнами, зокрема Німеччини, оскільки її досвід у реформуванні освітньої галузі є значимим для визначення пріоритетних тенденцій розвитку вітчизняної освіти.

Постановка проблеми. Враховуючи демографічні зміни в країні, зростаючу потребу у висококваліфікованих працівниках, а також виклики, спричинені глобалізаційними процесами у світі та тривалою міграційною кризою, Німеччина прикладає значних зусиль щодо розвитку та реформування національної освітньої системи.

Мета статті полягає у дослідженні реформаторських тенденцій у системі професійної освіти Німеччини та визначенні перспективних напрямів її розвитку.

Показовим є рішення щодо Кваліфікаційної ініціативи Німеччини (нім. *Qualifizierungsinitiative für Deutschland*) «Успішність крізь освіту» (нім. *Aufstieg durch Bildung*), прийняте у процесі обговорення головою Федерального уряду Німеччини та головами урядів федеральних земель 22 жовтня 2008 року у м. Дрезден [1]. Результатом зустрічі було узгодження нагальних цілей і заходів, які охоплювали всі освітні рівні – з раннього дитинства до неперервного навчання та мали бути реалізовані найближчим часом, а саме: освіта має бути найвищим пріоритетом для Німеччини; кожна дитина має бути забезпечена найкращими умовами для освітнього старту; кожна людина має мати можливість отримати атестат зрілості (нім. *Hauptschulabschluss*) та професійну кваліфікацію; кожна людина має отримати можливість продовжувати навчання; заохочувати молодь для отримання вищого освітнього ступеня; стимулювати населення країни до отримання наукових і технічних професій; збільшити кількість людей, які скористалися можливістю неперервної освіти [2].

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Можна констатувати, що завдання в галузі освіти визначені як досить конкретні і такі, що охоплюють різні вікові групи.

У межах реалізації заходів, узгоджених у ході затвердження Кваліфікаційної ініціативи Німеччини, Федеральний Уряд і уряди земель також активізували свої фінансові зобов'язання в сфері освіти. Вони узгодили збільшення частки витрат на сферу освіти, науки та досліджень до 10 відсотків від ВВП до 2015 року [1]. У 2014 році частка витрат на освітню галузь становила 9,1% від ВВП Німеччини та склала 265,5 мільярдів Євро (2012 рік – 9,1% (251,9 млрд. Євро); 2013 рік – 9,1%. (257,4 млрд. Євро)) [3].

Успішною виявилась реалізація Кваліфікаційної ініціативи щодо 40-відсоткової частки вступників ЗВО, адже у 2014 році кількість вступників в межах однієї вікової категорії не лише досягнула запланованої межі, але й значно перевищила та склала близько 50%. В той же час кількість бажаючих навчатись в умовах неперервної освіти склала 51% працюючого населення. Великий прогрес був досягнутий також в зниженні показників відсіву: кількість випускників шкіл без атестата зрілості в 2014 році становила лише 5,8%, а молоді без професійної кваліфікації – 13% [4].

У березні 2011 року було прийнято заключну угоду про Національну кваліфікаційну систему неперервного навчання (нім. *Deutscher Qualifikationsrahmen, DQR*), яку розробляла спеціально створена робоча група у 2006 році. У цей період Федеральне міністерство освіти і наукових досліджень (нім. скор. *BMBF*) та Постійна конференція міністрів освіти і культури земель домовилися спільно працювати над створенням Національної кваліфікаційної системи як необхідної передумови становлення Європейського освітнього простору. Після проведення підготовчої роботи, у лютому 2009 році було опубліковано пропозицію щодо створення Національної кваліфікаційної системи Німеччини. Це стало основою численних досліджень, результати яких були враховані на етапі кінцевого затвердження та впровадження задекларованих інновацій. Пілотний проєкт (Травень–Жовтень 2009 р.) включав кваліфікації з чотирьох секторів (ІТ, метал, охорону здоров'я і торгівля), як «основу» для створення загальнонаціональної кваліфікаційної системи. Зацікавлені сторони, до яких входили шкільні експерти, представники професійних шкіл, закладів вищої освіти, профспілок, роботодавців, співпрацювали задля внесення необхідних коректив та пропозицій. На зустрічі високого рівня, яка відбулась 31 січня 2012 року, зацікавлені сторони розширили угоду узгодженням важливих кваліфікацій у професійній та вищій освіті. Варто зауважити, що сьогодні до Національної кваліфікаційної системи Німеччини не включені загальноосвітні рівні, такі які дають атестат зрілості [5].

Уряд Німеччини не вважає такі позитивні зміни достатніми і продовжує працювати над вирішенням означених проблем, оскільки здобутий освітній рівень не завжди гарантує належне працевлаштування. Тому, країни-члени ЄС спільно працюють над координацією зусиль з метою сприяння зайнятості молоді в Європі. В рамках загальноєвропейських рекомендацій щодо здійснення, так званої, молодіжної гарантії, держави-члени отримують підтримку в реалізації таких ініціатив, як, наприклад, боротьби з високим рівнем безробіття серед молоді за допомогою Фонду солідарності країн-членів ЄС. Показовою в цьому сенсі є координація зусиль провідних країн Євросоюзу. Такий підхід відображає інтеграційні тенденції як вияв потреби населення глибокого знайомства з соціальним, політичним, культурним надбанням інших народів і створює надійний фундамент для розвитку економічної галузі.

Незважаючи на те, що Німеччина має низький рівень безробіття серед молоді порівняно з іншими країнами-членами ЄС, у квітні 2014 року Федеральний уряд затвердив національний план реалізації програми «Гарантії молоді ЄС» в Німеччині. Національний план спрямований на підтримку молодих людей віком до 25 років, які бажають інтегрувати в освітній і професійній підготовці, а також у питаннях працевлаштування. Метою цього проєкту є розвиток існуючих інструментів ринку праці та досягнення структурних покращень в процесі переходу від загальноосвітньої школи до професійної підготовки та трудової діяльності. Він також передбачає конкретні заходи, спрямовані на підтримку молоді в процесі опанування професією як нового інструменту сприяння зайнятості, подальше розширення молодіжних

кар'єрних агентств (нім. *Jugendberufsagenturen*) і запуск ESF – спільної фінансово-моніторингової системи, яка уможливило перехід до ринку праці (нім. *Berufseinstiegsbegleitung*) [6].

Можна констатувати, що розуміючи важливість професійної освіти для майбутнього економічного зростання країни, Німеччина невпинно працює над покращенням стану та якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Так, у кінці 2014 року Федеральний уряд, Федеральне агентство зайнятості (нім. *Bundesagentur für Arbeit – BA*), профспілки і правління федеральних земель підписали «Альянс щодо основної та неперервної професійної освіти 2015–2018» (нім. *Allianz für Aus- und Weiterbildung 2015-2018*). Альянс замінив Національний пакт щодо підготовки та розвитку кваліфікованих кадрів у Німеччині (нім. *Nationaler Pakt für Ausbildung und Fachkräftenachwuchs in Deutschland*) і діяв до кінця 2018 року.

Особливістю зазначеного документа є те, що він об'єднує зусилля партнерів щодо вдосконалення процесу дуального професійного навчання та підсилює рівнозначність професійної і академічної освіти. За допомогою конкретних заходів партнери Альянсу хочуть дати можливість більшій кількості молодих людей отримати професійну освіту та сприяти активному залученню компаній до корпоративного навчання [6]. Такі тенденції визнаються прогресивними, оскільки відповідають вимогам ринку і гарантують працевлаштування більшій частині випускників освітніх закладів різних рівнів.

У березні 2015 року Постійна конференція міністрів культури земель Німеччини (нім. *Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland*) затвердила нову угоду про професійні освітні заклади (нім. *Rahmenvereinbarung über die Berufsschule*). Причиною оновлення рамкової угоди (1991) послугувала необхідність кращого реагування на вимоги глобалізованого ринку праці, можливість отримання професійної освіти за кордоном і покращення умов професійної підготовки майбутніх фахівців на національному рівні.

Насамперед зміни спрямовані на розширення та поглиблення іншомовної компетенції, яка є необхідною складовою становлення майбутнього фахівця. Крім того, сертифікат рівня володіння іноземною мовою, який видається Постійною конференцією є можливістю продемонструвати рівень іншомовної компетенції відповідно Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти (скор. англ. *CEFR*).

Реформаторські ідеї значною мірою потребують і мають фінансову підтримку. Так, із 2015 року із внесенням 25-ої поправки до Федерального закону щодо стимулювання освіти (нім. *Bundesausbildungsförderungsgesetz, BAföG*), Німеччина взяла на себе повне фінансування професійної підготовки майбутніх фахівців. Також були внесені зміни щодо окремих положень змісту Федерального закону, а саме: грантова допомога здобувачам вищої освіти, заробітна плата педагогічним працівникам, які залучені до процесу професійної підготовки майбутніх фахівців, виплати після завершення навчання та при звільненні були збільшені на 7%. У 2017 році Німецький уряд виділив більш ніж 500 мільйонів Євро з бюджету країни для реалізації Федерального закону щодо стимулювання освіти в цілому. Окрім того, Кредитна спілка відновлення (нім. *Kreditanstalt für Wiederaufbau, KfW*) для сплати навчальних стипендій майбутнім фахівцям (близько 325 млн. Євро), на реалізацію реформаторського закону Німеччина виділяє 825 млн. євро щороку [6].

Названі нововведення є частиною загальної стратегії реформування вищої освіти Німеччини.

Реформаторські тенденції у вищій освіті Німеччини були задекларовані ще у 1998 році, коли виникла необхідність оновити, модернізувати Рамкову угоду щодо здобуття вищої освіти. Основні зміни стосувались вилучення положень щодо організаційної складової та менеджменту вищої освіти. Це надало значної автономії університетам у формуванні власних профілів і самоврядування. Заклади вищої освіти отримали право опікуватись такими питаннями, як визначення юридичної форми, взаємодія з урядом, управління фінансами, кадрова політика, структурування управління, можливість підвищувати гнучкість процесу

зарахування до вишів, навчання, розвиток якості надання освітніх послуг, сертифікації та організації наукових досліджень. Завдання адміністрації університетів значно ускладнювалися. Вони мали створювати оптимальні умови для проведення досліджень і підготовки висококваліфікованих кадрів, інтернаціоналізувати діяльність освітньої установи, створювати умови для ефективного засвоєння знань майбутніми фахівцями та контролювати рівень набутих компетенцій випускниками освітніх установ.

Упровадження задекларованих реформаторських тенденцій потребувало подолання певних перепон. Так, у 2011 році університети закликали земельні уряди провести правовий контроль за дотриманням рамкових умов щодо їх автономії, виділити кошти з бюджету землі як глобального бюджету для подальшого перерозподілу та накопичення ресурсів. Причиною таких вимог стала необхідність консолідувати інститути права найму та створення нових посад, які будуть відповідати за процес викладання і проведення наукових досліджень, а також контролювати якість надання освітніх послуг. Досягнуті домовленості між університетами та землями підтверджувались довготривалими цільовими угодами та контрактами [7].

Таким чином, університети намагалися підкреслити необхідність збільшення автономії вишів, для того, щоб ефективно реалізовувати завдання, які ставила перед ними держава, а саме підготовка висококваліфікованих фахових кадрів та здійснення ефективних та продуктивних наукових досліджень.

Усе ж Федеральний уряд Німеччини у співпраці з земельними урядами намагаються частково брати участь у діяльності закладів вищої освіти країни задля економічного розвитку та стабільності в державі.

Зокрема, у грудні 2014 року Федеральний уряд та керівництво земель прийняли рішення про подальшу співпрацю та розвиток Пакту про вищу освіту. Із допомогою Пакту Федерація та федеральні землі тісно взаємодіють у вивченні та дослідженні проблем та потреб, вирішення яких сприятиме якісному оновленню вищої освіти Німеччини. У грудні 2014 року було затверджено третій і кінцевий етап Пакту вищої освіти. Окрім існуючих угод, було визначено додатковий перелік навчальних курсів, які забезпечать 760000 нових здобувачів вищої освіти та гарантовано безкоштовне навчання до 2023 року. Фінансування цієї угоди становить понад 19 млрд. євро, із яких 9,9 млрд. євро надає Уряд Німеччини і 9,4 млрд. євро забезпечують федеральні землі.

Пакт Вищої освіти також гарантує цільове фінансування заходів, які забезпечують здобувачам вищої освіти успішне отримання кваліфікації. Крім того, федеральні землі зобов'язуються надавати грантову підтримку більшій кількості осіб, що мають професійну кваліфікацію та бажають продовжити навчання у закладах вищої освіти [6].

Як відомо, професійна підготовка фахівців різних профілів не вилучає, а передбачає розвиток наукових досліджень, якими зайняті як «класичні» університети, так і університети прикладних наук, які, окрім наукових досліджень, забезпечують економіку держави якісними фаховими кадрами. Різниця полягає в тому, що в класичних університетах фундаментальна наука є одним із незалежних напрямів роботи. Сфера діяльності обох типів університетів охоплює широке коло завдань: від викладання і наукових досліджень до перенесення знань у подальшому на виробництво та впровадження інновацій.

У цьому процесі виокремлені прикладні дослідження, якими у Німеччині займаються вищі школи прикладних наук (*нім. Fachhochschule*), освітній процес при цьому вибудований на дуальній системі професійної підготовки. Сьогодні існує тенденція серед вишів прикладних наук перейменовуватись на університети прикладних наук (*англ. University of Applied Sciences*). Незважаючи на те, що статус фахової вищої школи прирівнюється в Німеччині до статусу університету, все ж, абітурієнти, у першу чергу, звертають увагу на офіційну назву освітнього закладу. Особливо це питання стало актуальним зі збільшенням мобільності здобувачів вищої освіти та вступу до німецьких вишів іноземних абітурієнтів із Східної та Західної Європи.

Сьогодні класичне розуміння університету, у якому представлені всі фундаментальні

науки, стає все більш розгалуженим під впливом процесів адаптації освітніх закладів до потреб ринку праці і необхідності підготовки вузькопрофільних фахівців окремих галузей. Водночас існує небезпека нівелювання відмінностей між класичним університетом та університетом прикладних наук, у тому числі тих, які займаються дослідженнями і науковими розробками. Наразі у Німеччині триває складна дискусія щодо доцільності переформатування класичної системи освіти, що є своєрідною ознакою реформаторських тенденцій.

Класичні університети та університети прикладних наук є складовими однієї освітньої ієрархії, але відрізняються своєю суттю та цілями. Обговорення є процесом оцінки ефективності наукової діяльності університетів. Ситуація загострюється на тлі дискусії щодо можливості отримання докторського ступеня в університеті прикладних наук. Насамперед, відповідальність за присвоєння докторського ступеня несе професорсько-викладацький склад університету, а також факультет, який надає можливість захистити дисертацію. Згідно із положеннями «Пакту закладів вищої освіти – 2020», в умовах відсутності кваліфікованого персоналу в Федеральному уряді та земельних органах, держава намагається розширити кількість університетів, які здатні в майбутньому забезпечити країну науковим потенціалом. Водночас демографічна криза (зниження фертильності) передбачає скорочення робочих місць, але реформа Федерального міністерства оборони і скасування обов'язкової служби в армії стимулювала додаткове навантаження на бюджет освіти (близько 50 тисяч чоловік додатково). Таким чином, Німеччина прагне реалізувати цілі «Загальноєвропейської стратегії модернізації вищої освіти», яка передбачає до 2020 року підвищення відсотку молодих людей (30–34 р.) з вищою освітою до 40% від загальної чисельності населення країни.

Із огляду на вищезазначене стає зрозумілим, що останнім часом діяльність німецьких університетів зазнала значних реформаторських змін. Домінуючий раніше академічний підхід до університетів як незалежних центрів наукових досліджень та надання освітніх послуг відійшов у далеке минуле. Ідентичним є ставлення до автономії закладів вищої освіти, що обмежувалась академічною діяльністю, як наприклад, складання графіку занять і екзаменів, кооптація членів факультету. Питаннями адміністрування та фінансування закладів вищої освіти займалася переважно держава. Обережні реформи лише частково покращували ситуацію. Бюрократія держави та відсутність готовності керівного складу вишів до проведення змін призвели до зниження інтересу щодо розвитку індивідуального підходу до освітнього процесу та зосередились на результатах, які потребували тривалої професійної підготовки і характеризувались численним відсіюванням здобувачів вищої освіти [8].

Варто зазначити, що актуальні економічні і політичні умови сьогодення визначають дедалі суворіші критерії відбору конкурентоспроможних закладів вищої освіти. Хоча, індикатори, що використовуються у цьому процесі, не завжди відображають повною мірою складність та неоднозначність дослідницького й освітнього процесу установи.

Намагання юридично унормувати реформаторські тенденції є постійними. Так, у 2005 році Федеральний уряд Німеччини та уряди федеральних земель анонсували проєкт «Excellence Initiative (2005-2017)». Мета проєкту передбачала відбір та реалізацію передових наукових досліджень, підвищення якості діяльності німецьких університетів і наукових установ як дослідних інститутів, а також забезпечення Німеччині іміджу країни з привабливим науково-дослідницьким кліматом. Зокрема, ініціатива була спрямована на створення «елітних» університетів, які б займались дослідженнями в межах певної наукової галузі [9]. У той же час в межах проєкту в багатьох університетах почали створювати кластери (*англ. clusters of excellence*), що розробляють окремі наукові напрями досліджень. Якщо представлені наукові доробки університетів викликають зацікавленість з боку держави, вони отримують значне фінансування для продовження роботи в окресленому спрямуванні. Окрім зазначеного, кожні п'ять років за умовами проєкту визначають кращі університети Німеччини, які отримують звання «елітних». У 2012 році статус «елітних» отримали 11 університетів Німеччини. Наступний етап підсумовування відбувся вже восени 2017 року. Як зазначала

Федеральний міністр освіти і наукових досліджень Йохана Ванка, у боротьбі мали взяти участь не лише відомі класичні університети Німеччини, але й менші за розмірами наукового потенціалу освітні заклади, а також ЗВО прикладних наук, адже Німеччина має значний університетський потенціал із цікавими науковими дослідженнями різних напрямів[9].

Отже, подальший розвиток проєкту «Excellence Initiative» спрямований, перш за все, на покращення якості досліджень на університетському рівні, розвиток науки та наукових досліджень у закладах вищої освіти Німеччини, і тим самим підвищення потенціалу національної дослідницької системи в цілому.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Реформаторські тенденції охоплюють і трансформацію системи освіти, п'ятнадцятирічний досвід поступових перетворень, зважаючи і на впровадження ідей Болонського процесу, ще й досі зазнає достатньої критики. В основному це пов'язано зі змістом нових освітніх стандартів, незрілості багатьох програм із точки зору скорочення навчального часу, а також недостатньою кількістю місць в аспірантурі, мобільністю в межах шестимісячного навчання на бакалавраті та труднощі з визнанням нових кваліфікацій на світовому ринку праці. Висока бюрократизація процесу акредитації в сфері вищої освіти, значні відмінності в доступі до освіти для різних груп населення, терміни проведення дослідження на бакалавраті і в магістратурі, професійна та фінансова нестабільність здобувачів – усе це потребує вирішення в майбутньому, що декларує основні завдання реформування вищої професійної освіти в Німеччині [9]. Адже, незважаючи на досить успішні кроки реформування освітньої галузі, Німеччина не зупиняється на досягнутому та поступово намагається знайти вирішення нагальних проблем у освітній галузі держави.

Дослідивши реформаторські освітні тенденції Німеччини, можна говорити про те, що реформування професійної освіти здійснюється за трьома основними напрямками, а саме:

1. Соціальний: заохочення населення до отримання освітніх ступенів задля забезпечення високого рівня освіченості в Німеччині; залучення населення до неперервного навчання як запорука успішного працевлаштування та саморозвитку майбутніх фахівців.

2. Економічний: сприяння Німеччини у працевлаштуванні молоді всередині країни та закордоном у співпраці з країнами-членами ЄС; залучення промислових та торговельних підприємств до процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з метою покращення якості робочої сили; надання фаховим вишам як структурним елементам освітньої системи Німеччини університетського статусу задля адаптації закладів вищої освіти до потреб ринку праці та підвищення наукового потенціалу держави.

3. Фінансовий: фінансове стимулювання освітніх проєктів Федерацією та федеральними землями задля забезпечення держави високоякісною робочою силою; державна фінансова підтримка закладів вищої освіти в розробці та впровадженні проєктів наукового та соціально-економічного розвитку, що забезпечує Німеччині привабливий науково-дослідний клімат та формує позитивний імідж на міжнародному ринку освітніх послуг.

Отже, реформування професійної освіти Німеччини здійснюється у тісній взаємодії трьох основних структурних елементів: Федерація – землі – освітні установи. Перші два елементи (Федерація та землі) характеризуються суб'єктивною реформаторською діяльністю, спрямованою на збільшення освітньо-наукового потенціалу Німеччини та забезпечення якісних кадрів для економіки держави. Третій структурний елемент (освітні заклади) є об'єктом процесу реформування освітньої галузі, який під впливом глобалізаційних чинників усередині країни та у світі в цілому коригує, реорганізовує та удосконалює освітню діяльність задля забезпечення якісно академічної та професійної підготовки майбутніх фахівців.

Загалом сучасні реформаторські тенденції професійної освіти Німеччини спрямовані, насамперед, на:

1. Забезпечення якісної професійної освіти та підготовки майбутніх фахівців, відповідно до потреб національного та світового ринку праці;

2. Заохочення суспільства до неперервної освіти як запоруки професійного зростання та конкурентоспроможності;

3. Гарантування державної підтримки молоді в процесі фахової підготовки та працевлаштування;

4. Децентралізацію закладів університетської освіти задля забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх фахівців та розвитку наукового потенціалу держави;

5. Державна підтримка закладів вищої освіти у розробці та втіленні значущих наукових проєктів задля поліпшення науково-дослідного клімату Німеччини.

Таким чином, досвід Німеччини в реформуванні професійної освіти є багатогранним і успішним, що підтверджено результатами міжнародного рейтингу освітніх систем (*англ. QS Higher Education System Strength Rankings*), у якому Німеччина посіла третє місце серед 50 країн світу [4], і може бути успішно використаний іншими країнами, у тому числі й нашою.

Усе ж, незважаючи на досить успішні кроки реформування освітньої галузі, Німеччина не зупиняється на досягнутому та поступово намагається знайти вирішення нагальних проблем у освітній галузі держави, що є перспективою наших подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst. Hochschulzugang. URL: <http://www.studieren-in-bayern.de/zugang-termine/ hochschulzugang/> (дата звернення: 28.03.2020).
- [2] Towards the European higher education area. Bologna process: National reports 2004–2005. Bern, 2005. 12 p. URL: www.bolognareform.ch (дата звернення: 13.01.2020).
- [3] Bildung und Forschung in Zahlen 2016 [Education and research in numbers 2016]. Internationale Vergleichsanalysen [International Comparative Analysis]. Referat Statistik [Report of Department of Statistics], 106, URL: https://www.bmbf.de/pub/ Bildung_und_Forschung_in_Zahlen_2016.pdf (дата звернення: 11.10.2020).
- [4] The Strongest Higher Education Systems by Country – Overview. The QS World University Ranking. URL: <http://www.qs.com/the-strongest-higher-education-systems-by-country-overview/> (дата звернення: 12.12.2019).
- [5] OECD. Internationalisation and trade in Higher Education ; Opportunities and Changes. Paris, 2004. 315 p.
- [6] European Training Foundation. Inventory of recent NQF developments in the ETF's partner countries: Working Document for the EQF Advisory Group. European Training Foundation. URL: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/en/index.html> (дата звернення: 04.02.2020).
- [7] Recommendations on Academic Integrity. Position Paper. 2015. German Council of Science and Humanities. Stuttgart. URL: https://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/4609-15_engl.pdf (дата звернення: 24.05.2019).
- [8] U. Radtke, S. Brune-Wawer, Differentiation University Landscape in Germany after Introduction of Initiative of allocation of elite universitie. Moscow, Duisburg-Essen, 2013.
- [9] Fachhochschule Kufstein. URL: www.fh-kufstein.ac.at (дата звернення: 18.01.2020).

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION IN GERMANY SUMMARY

Samokhval Olesia

postdoctoral researcher in Pedagogy, associate professor

Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

Vinnytsia, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-7958-945X

samohvallesya@ukr.net

Summary. It is analyzed the reform trends in the vocational education system in Germany in the research. It is defined that the reforms of vocational education are carried out in three main spheres, including social (encouraging the population to obtain educational degrees to ensure a high level of education in Germany; involving the population in lifelong learning as a guarantee of successful employment and self-development of future professionals), economic (assistance of German governance in the employment of young people at home and abroad in cooperation with EU member states; involvement of industrial and commercial enterprises in the training of future professionals to improve the quality of the workforce; institutions of higher education to the needs of the labor market and increase the scientific potential of the state), financial

(financial support for educational projects by the Federation and the federal states to provide the state with high-quality workforce; state financial support for higher education institutions in the development and implementation of scientific and socio-economic development projects, providing Germany with an attractive research climate and forming a positive image in the international market educational services). It is determined that the current reform trends of vocational education in Germany are aimed first of all at providing quality vocational education and training of future professionals, in accordance with the needs of the national and world labor market; encouraging society to lifelong learning; guaranteeing state support for young people in the process of vocational training and employment; decentralization of university education institutions to ensure quality training of future professionals; state support for higher education institutions in the development and implementation of significant research projects to improve the research climate in Germany.

Key words: professional education; development trends; reforming; University education; educational sector of Germany.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst. Hochschulzugang. URL: <http://www.studieren-in-bayern.de/zugang-termine/ hochschulzugang/> (data zvernennia: 28.03.2020) (In German).
- [2] Towards the European higher education area. Bologna process: National reports 2004–2005. Bern, 2005. 12 p. URL: www.bolognareform.ch (data zvernennia: 13.01.2020) (In English).
- [3] Bildung und Forschung in Zahlen 2016 [Education and research in numbers 2016]. Internationale Vergleichsanalysen [International Comparative Analysis]. Referat Statistik [Report of Department of Statistics], 106, URL: https://www.bmbf.de/pub/ Bildung_und_Forschung_in_Zahlen_2016.pdf (data zvernennia: 11.10.2020) (In German).
- [4] The Strongest Higher Education Systems by Country – Overview. The QS World University Ranking. URL: <http://www.qs.com/the-strongest-higher-education-systems-by-country-overview/> (data zvernennia: 12.12.2019) (In English).
- [5] OECD. Internationalisation and trade in Higher Education ; Opportunities and Changes. Paris, 2004. 315 p (In English).
- [6] European Training Foundation. Inventory of recent NQF developments in the ETF's partner countries: Working Document for the EQF Advisory Group. European Training Foundation. URL: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/en/index.html> (data zvernennia: 04.02.2020) (In English).
- [7] Recommendations on Academic Integrity. Position Paper. 2015. German Council of Science and Humanities. Stuttgart. URL: https://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/4609-15_engl.pdf (data zvernennia: 24.05.2019) (In English).
- [8] U. Radtke, S. Brune-Wawer, Differentiation University Landscape in Germany after Introduction of Initiative of allocation of elite universitie. Moscow, Duisburg-Essen, 2013 (In German).
- [9] Fachhochschule Kufstein. URL: www.fh-kufstein.ac.at (дата звернення: 18.01.2020).